

ÅKE THULSTRUP:

Christopher Jolin och hans kritiker

Christopher Jolins uppmärksammade bok om Vänstervridningen behandlades i Svensk Tidskrifts första häfte i år i en kolumn av Matti Haggström. Fil dr Åke Thulstrup har följt upp reaktionerna mot boken. Han konstaterar, att av 30 kritiker har ingen bestritt sanningshalten av den bild av opinionsläget, som Jolin gett. Glåporden mot honom har däremot varit många. Det finns även seriösa kritiker, som tydligen inte velat förstå att Jolins bok återger verkligheten som den är utan att författaren för den skull åtagit sig att skriva idéhistoria. Thulstrup går däremot i sin artikel in på frågan om hur politiska idéer överförs från ett land till ett annat. Han gör gällande att det i varje fall finns ett mönster, som är detsamma nu och under Hülertiden och långt tidigare: ungdomar dras gärna till att omfatta tänkesätt som styr starka militärmakter.

Det är en utmärkt redovisning för de vänsterradikala tendenserna inom svensk opinionsbildning som Christopher Jolin ger i "Vänstervridningen. Hot mot demokratin" (Vox/Berence, Malmö). Med beundransvärt tålamod har han under årtal samlat material till sitt ämnes belysning. Hans beläsenhet i nyare politisk litteratur är mycket stor, han är trägen radiolyssnare och TV-tittare, han är väl insatt i modern dramatik. Med en energi som förtjänar det högsta beröm har han systematiserat sitt väldiga material, kommenterat det och dokumenterat det. Stilen är smidig och uttrycksfull. Den misspyds dock av ett ymnigt bruk av utropstecken i lägen där det alls inte är fråga om utrop. Sådan drar ner framställningen och för tanken till kvällstidningsjournalistiken. Detta ortografiska felgrepp får väl skrivas på det lidelsefulla författartemperamentets konto. Christopher Jolin har gjort till sin uppgift inte bara att kartlägga vänsterradikalismens uttryck inom massmedier, litteratur och teater: han vill också tillfoga den ett tungt drabbande slag. Kommentarerarna vimlar av giftiga anspelningar och synnerligen kraftiga åthutningar. Våra vänsterradikala yrkestyckare i Radio, TV och tidningspress utpekade som ett privilegierat "frälse" och utsätts för hån och begabbelse. Det kan låta så här:

"Vårt åsiktsetablissemang är vårt nya frälse på det stora tyckartorget. Detta nya frälse göder sig med sitt eget avfall, rosar varandras böcker, debatterar med varandra i TV, radio och press och föser in varandra i statliga kultur- och stipendie-

nämnder. Detta nya fräse inregistrerar lyhört de passande åsikterna och attityderna, vinklar sitt nyhetsstoff, färgar sina rapporter och mumlar sina radikala fraser. Detta fräse är på en gång opportunist och opinionsförmedlare.”

Det är naturligtvis inte angenämt att bli karakteriserad på det sättet. Som man ropar i skogen får man svar. I det trettio-tal recensioner av "Vänstervridningen", som ligger framför mig på bordet, hittar man gott om rena glåpor av typen "paranoia", "högerextremism", "töntigt." De otidigaste recensionerna synes vara Ny Dags, Gnistans och Dagens Nyheter. På ett annat plan står de recensenter som erkänner att boken har förtjänster men anser idéperspektivet feltecknat. Slutligen finns också många alltigenom lovordande recensioner.

Trettioalet och nu

Christopher Jolins opus bör enligt min mening jämföras med de till omfånget mindre skrifter som Holger Carlsson och Bertil Stålhane gav ut under Hitler-tiden och som redovisade den epokens opinionsbrytningar, framförallt de nationalsocialistiska meningsyttringarna. "Klippböcker" av detta slag kan mycket väl tänkas bevara ett stort intresse även långt fram i tiden. Den samtida läsare, som ogillar en sådan boks tendens, bör i sin recension alldeles avgjort ta upp den grundläggande frågan, om de anförda citaten är korrekta och om de är belysande, alltså inte utvalda med infam partiskhet. I Stålhane fall borde det för kritikerna alltså ha gällt att

avgöra, om det över huvud taget fanns någon tysk propaganda i Sverige under Hitler-tiden och om de belägg Stålhane gav för saken liksom för svenskt medlöperi var korrekta. Vår tid liknar i mycket Hitler-tiden, dels på så sätt att vi nu återigen utsätts för ett utländskt totalitärt tryck, dels så att de vänsterradikala förkunnarna i våra massmedier företer en rent kuslig likhet med 1930—40-talens nationalsocialister. Särskilt intelligenskvoten tycks, i de fall där övertygelsen är ärlig, vara ungefär densamma, och den är hos vänsterradikalerna i varje fall inte högre än hos nationalsocialisterna.

Den som vill göra ner Christopher Jolins bok måste i analogi med det sagda ställa och nekande besvara sådana här frågor: är det sant som Jolin skriver, att vår Radio/TV konsekvent har serverat sina konsumenter den kommunistiska synen på Vietnam-kriget, undanhållande nyheter som kunde tala till förmån för Saigon-regimen och dess beskyddare USA, frossande i överträdelser som USA-militärer har begått men överslätande eller ignorerande våldsdåd som Nordvietnams i Sydvietnam kämpande reguljära armé har låtit komma sig till last? Är det sant, att den vänsterradikala organisationen TRU producerar "utbildningsprogram" för radio och TV som i den mån de behandlar u-länderna och de återstående koloniområdenas frihetsrörelser helt och hållet återger den sovjetiska synen och till de studieintresserades tjänst utger en "kursbok" vars litteraturförteckning upptar två arbeten av Göran Palm men inget av professor Tor-

sten Gårdlund? Är det sant — eller är det bara förtal? — att den rasistiskt präglade nordamerikanska våldsorganisationen De Svarta Pantrarna (som i verkligheten stöds av en mycket liten del av USA:s negrer) i årtal har behandlats mycket vördnadsfullt i otaliga radio- och TV-program samt på statliga och kommunala kulturinstitutioner? Är det sant, att våra etermedier under årtal har ägnat ett brinnande intresse åt att redovisa sociala missförhållanden, yttringar av polisvåld samt politiska skandaler i USA men aldrig eller nästan aldrig berör sådana företeelser i Sovjetunionen, Kina, arabstaterna eller de sovjetiska satellitstaterna? Är det sant att i ett 1970 i tre avdelningar utsänt TV-program om Sovjetunionens historia 1917/18 års omvälvning framställdes som oblodig och föga våldsam, ända tills västmakterna började intervensera och att således våldet och terrorn var någonting som Lenin egentligen inte hade något ansvar för?

Om alla dessa frågor kan besvaras nekande drabbas Christopher Jolin mycket tungt och han får avföras från kretsen av vederhäftiga opinionsbildare. Men det rätta svaret är i samtliga fall i stället *ja*: det förhåller sig precis på det sätt som antyds av dessa frågor, precis så som Jolin i sin bok relaterar förhållandena.

Kritikerna

Det egendomliga är att ingen av de c:a 30 kritikerna (av vilka dock flera är synnerligen välvilliga) med ett enda ord bestrider sanningshalten av den bild av opinionsläget som Jolins bok ger. Det hade ju varit

så enkelt för våra vänsterradikaler att säga att Jolin bara kommer med de vanliga "fascistiska" lögnerna — om de bara hade vågat.

De moderata, seriösa kritikerna har gjort flera sakliga invändningar. En kritiker påvisar, att en uppgift om Castros Cuba — ett ämne som behandlas på några få sidor av bokens 400 — inte stämmer och försöker på denna basis framställa författaren som ovederhäftig. En annan kritiker påvisar att en viss kommunistpräglad studentförening inte existerade i Lund just under det år Jolin anger i sin bok. En tredje granskare menar att Jolin ger en något för ljus bild av den politiska rörelsefriheten i tsar-Ryssland under det sista förkrigsskedet. Man blir smått generad över att påträffa dylikt småkrafts i recensioner av en bok som innehåller en alldeles oerhörd mängd fakta, vilka dessutom styrks på 43 sidor finstilta noter — en bok dessutom som trots sin stundom ettriga och ilska ton genomandas av ett högstämt patos liknande det som under 1930- och 40-talen bar upp många svenska författares och andra kulturpersonlighetens förbittrade motstånd mot den tidens totalitära maktkrävare.

De seriösa kritikerna har också rest invändningar mot Jolins idéhistoriska perspektiv. Jag har principiellt förståelse för denna kritik men erkänner också att en mera ingående idéhistorisk analys svårigen skulle ha kunnat fogas till vad som dock i allt väsentligt är en redogörelse för hur den vänsterradikala propagandan arbetar i Radio/TV, på scenen och i utställ-

ningslokalerna, i skolböcker och i TRU:s sk utbildningsprogram, i pocketböcker och barnböcker.

I Göteborgs-Posten skrev Erik Hjalmar Linder den 22 jan 1973 — i en replik till Jolins i samma nummer införda bemötande av Linders nedgörande recension av "Vänstervridningen" den 22 dec 1972 — att Jolin åtminstone borde försöka "förstå de krafter och faktorer som formar ett samhälle och omformar det, alltså arbete, ekonomi, intresseorganisationer, klassers och gruppers rivalitet och inbördes styrkeförhållanden, faktiskt och välgrundat missnöje, tänkesätt och traditioner, levande och kraftfulla utopier som motsvarar missnöjet, graden av upplysning och demokratisk kultur etc. etc. — med ett ord sådant som kan hjälpa oss att begripa den historia vi genomlever". Det är sannoligen inte små anspråk dr Linder ställer på en politisk stridsskrift som inte framträder med något annat syfte än det, som man trodde, helt lovliga och demokratiska att blottställa och bekämpa en våldsdyrkande diktaturkrävande riktning.

De vänsterradikala

En kritiker anmärker på att Jolin inte gör någon åtskillnad mellan VPK, SKP (tidigare KFML), KFML(r) och andra liknande grupperingar. Han kallar dem alla "vänsterradikala". Naturligtvis hyser dessa riktningars anhängare inte identiska åsikter; det framgår bl a av den ettriga polemik som de för mot varandra. Å andra sidan måste Jolins grepp anses försvarligt, så som han har lagt upp sitt arbete. De

som har varit med länge och minns hur 1930- och 40-talens Hitleranhängare delade upp sig i "Lindholms frihetsrörelse", Furugårds-nazisterna, gruppen kring Nils Flyg etc måste ha fått upp ögonen för att motsättningar mellan extremistgrupper kan vara mera skenbara än verkliga, även om de proklamerar aldrig så högljutt. Fram emot 1930-talets slut kunde man få höra svenska Hitleranhängare bekänna sin beundran för der Führer men också göra vissa reservationer och sluta med att säga: "Jag är alltså inte nationalsocialist." Den fråga man på den tiden ställde sig var hur dessa personer skulle reagera, om de ställdes på det yttersta provet. I dag erbjuder Sovjetunionens mycket stora inflytande och de extrema vänstergruppernas tvetydiga hållning till denna makt precis samma problem, dvs aktualiserar precis samma risker, såvitt jag kan se.

Jolin trycker mycket starkt på de talrika överensstämmelserna mellan den officiella sovjetiska förkunnelsen och de svenska vänsterradikalernas. Han vet dock, att överensstämmelsen inte är total, då ju som bekant de ryska kommunisterna omfattar traditionella uppfattningar m m på straffrättens och familjerättens område samt skarpt ogillar pornografin, som ivrigt omhuldas av våra svenska vänsterradikaler. Men i mångt och mycket — först och främst i synen på den värld som omger oss — står onekligen våra vänsterradikaler sovjetkommunisterna mycket nära.

Frågan blir då hur denna likhet eller överensstämmelse har uppkommit. Jolin talar på många ställen om kommunistisk

”penetration” av svenska föreningar och intresseorganisationer. Att Sovjetunionen spenderar väldiga belopp på opinionsbearbetning i främmande länder är ett faktum, välkänt sedan ett halvsekel tillbaka. Att denna form av opinionspåverkan har haft effekt måste antagas, men givet är å andra sidan att alla yttringar av vänster-radikalism t ex i Sverige inte kan ha detta ursprung. Det säger heller inte Jolin. Flera av hans kritiker gör stort nummer av en ”konspirationsteori” som han sägs hylla i sitt opus. Här talar den rena illviljan. Jag har läst Jolins bok flera gånger, och jag har ingenstans funnit spår av påståendet att våra vänsterradikaler har ingått något slags pakt eller sammansvärjning med främmande makt. Jolin måste vara fullt medveten om att en mycket stor del av våra vänsterradikaler uppriktigt tror på sin egen bisarra förkunnelse. Kanske är många av dem också i god tro när de högljutt tar avstånd från Sovjetunionen, som dock har förverkligat de centrala vänsterradikala önskemålen att socialisera bankerna, industrin, skogarna och jordbruket.

Idéernas vägar

Hur politiska idéer förs över från ett land till ett annat — oftast från stora länder till små — är i själva verket en dunkel fråga. Man kan därför inte rimligen förbrå Christopher Jolin, att han inte har lyckats klara upp den. Jag skall här blott avslutningsvis dröja vid en synpunkt, som Jolin själv tar upp: den militära. Småstaternas befolkningar har sen urminnes tid

hyst en med skräck blandad beundran för sina stormaktsgrannars militära makt. De har känt sig utsatta för en mycket stark politisk utstrålning därifrån. Den grupp officerare, som i mars 1809 störtade Gustav IV Adolf, var intagen av beundran för Napoleon, som disponerade kontinentens effektivaste militärmakt, och skyndade sig efter kuppen att erbjuda honom att tillsätta en ny tronföljare. I helt andra former men likaledes starkt påverkade det kejserliga Tysklands militära makt svensk inrikespolitik under vårt sekels början och fram till 1917, dvs tills västmakterna började få överhanden i det första världskriget. Att Hitlers ockupationer före det andra världskrigets utbrott liksom hans följande segertåg av många svenskar uppfattades som inledningen till ett nytt skede i Europas historia — som accepterades antingen resignerat eller med entusiasm — är tillräckligt omvitnat.

I dag är den oavbrutet rustande Sovjetunionen kontinentens starkaste makt, vilken klart överglänser det av det sydöstatiska kriget, enorma u-landsbistånd och inre svårigheter hårt tyngda USA ifråga om de strategiskt placerade markstyrkornas numerär liksom ifråga om flyg och flotta. Detta förhållande har ju satt spår i de senaste årens storpolitiska förskjutningar — vilkas verkningar på t ex Västtysklands inrikespolitik Jolin bedömer mycket kritiskt. Men de har utan minsta tvivel också mäktigt bidragit till den förskjutning inom svensk opinionsbildning, som Christopher Jolin så utomordentligt klargörande har blottlagt. Jag tror alltså, att pansardivisio-

nerna i dag har samma förmåga att stämma svensk ungdom till förmån för de vänsterradikala tänkesätten som de på Hitlers tid hade att hos oss inplantera en tidvis mycket otäck antisemitism.

”Vänstervridningen är att betrakta som en destruktionsprocess, fröet till demokratis undergång”, skriver Jolin (s 41). Han anser också att de som styr sovjetimperiet — det enda imperium jämte det kinesiska

som finns kvar — spanar efter möjligheter att utvidga detta och definitivt ”krossa kapitalismen” jämte demokratin. Det är naturligt, att så kategoriska uttalanden om vad som kommer att hända i framtiden har väckt gensägelser. Men de som på dessa punkter har opponerat sig borde kunna erkänna, att det är en i sitt slag utomordentligt värdefull bok som Christopher Jolin har gett oss.